

آمریکا

خروج از برجام و تبعات آن برای ایران ۲

تهیه کننده: شرکت سیدگردان الگوریتم

دی ۹۷

شرکت سبدگردان الگوریتم
ALGORITHM CAPITAL

فهرست

۱-۳-۲-۵- فنی و مهندسی..... ۱۸	۱- مقدمه ۱
۱۹-۳-۲-۶- مخابرات..... ۱۹	۲- مروری بر دور جدید تحریم‌های آمریکا..... ۲
۱۹-۳-۲-۷- راه سازی..... ۱۹	۲-۱- تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۹۰ روزه..... ۲
۱۹-۳-۲-۸- صنعت هواپیمایی..... ۱۹	۲-۲- تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۱۸۰ روزه..... ۳
۱۹-۳-۲-۹- خطوط هواپیمایی..... ۱۹	۲-۳- افراد و نهادهای تحریمی جدید..... ۳
۲۰-۳-۲-۱۰- بیمه..... ۲۰	۲-۳-۱- تحریم نفت..... ۵
۲۰-۳-۲-۱۱- کشتیرانی..... ۲۰	۲-۳-۲- تحریم بانکی..... ۵
۲۰-۳-۱-۳- مکانیسم ویژه مالی..... ۲۰	۲-۳-۳- تحریم شبکه حمل و نقل دریایی..... ۱۱
۲۲-۳-۴- FATF-SPV..... ۲۲	۲-۳-۴- تحریم صنایع هوایی ایران..... ۱۱
۲۴-۳-۲- سایر کشورها..... ۲۴	۲-۳-۵- سایر صنایع..... ۱۱
۲۸-۳-۱- واکنش شرکت‌های غیروپایی به خروج آمریکا از برجام..... ۲۸	۳- واکنش‌ها به خروج آمریکا از برجام..... ۱۳
۲۴-۳-۲-۱- خودرو سازی..... ۲۴	۳-۱- اروپا..... ۱۳
۲۴-۳-۲-۲- انرژی..... ۲۴	۳-۱-۱- وضع مقررات بازدارنده..... ۱۳
۲۴-۳-۲-۳- نفت..... ۲۴	۳-۱-۲- واکنش شرکت‌های اروپایی به خروج آمریکا از برجام..... ۱۶
۲۵-۳-۲-۴- بانک..... ۲۵	۳-۱-۳- خودرو سازی..... ۱۶
۲۵-۳-۲-۵- فنی و مهندسی..... ۲۵	۳-۲-۱- انرژی..... ۱۷
۲۵-۳-۲-۶- مخابرات..... ۲۵	۳-۲-۱- نفت..... ۱۷
۲۶-۴- جمع بندی..... ۲۶	۳-۲-۱-۴- بانک..... ۱۸
۲۶-۵- منابع..... ۲۶	

شرکت سیدگردان الگوریتم

شرکت سیدگردان الگوریتم به‌عنوان یکی از نهادهای مالی زیر مجموعه گروه سرمایه‌گذاری خوارزمی با اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار و با هدف ارائه خدمات حرفه‌ای در حوزه مدیریت دارایی‌ها و سایر خدمات مالی تأسیس شده است. مدیریت انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری، طراحی و تأسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری با ساختارهای جدید، مدیریت سبدهای اختصاصی و ارائه خدمات مدیریت دارایی‌ها به‌صورت تخصصی و متناسب با اهداف و نیازهای منحصر به فرد گروه‌های مختلف مشتریان در دستور کار اصلی این شرکت قرار دارد. شرکت سیدگردان الگوریتم، مزیت اصلی خود را بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص با دانش و تسلط بر ابعاد مختلف بازار سرمایه کشور می‌داند و در نظر دارد که با تکیه بر توان این مدیران و تحلیلگران خبره، با ارائه خدمات نوین در حوزه مدیریت دارایی‌ها، نقش موثری در گسترش بازار سرمایه کشور ایفا نماید.

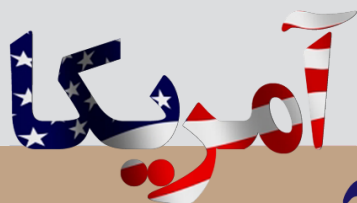

شرکت سیدگردان الگوریتم
ALGORITHM CAPITAL

عنوان گزارش: خروج آمریکا از برجام و تبعات آن برای ایران
تهیه و تدوین کننده: محمد مهدی عسگری ده‌آبادی
ناظران: علیرضا کنعانی، آرش آفاقلیزاده، نجیبه خوشرو
صفحه آرا: بهناز حاجی‌الیاسی
تاریخ انتشار: دی ماه ۱۳۹۷

تهران- خیابان ولیعصر- خیابان بزرگمهر- پلاک ۱۶- طبقه چهارم- واحد ۴۱۰
شماره تماس: ۰۲۱-۶۶۹۷۲۶۵۵ | فکس: ۰۲۱-۶۶۹۷۲۸۰۴

www.algocm.com

خروج از برجام
و تبعات آن برای ایران ۲

دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا در ۱۸ اردیبهشت امسال رسماً اعلام کرد که آمریکا از برجام خارج شده است و مدعی شد برای ترغیب ایران به تغییر رفتار خود در منطقه بالاترین سطح از تحریم‌ها را علیه این کشور وضع خواهد کرد. وزارت خزانه‌داری آمریکا بلافاصله پس از این اقدام طی بیانیه‌ای اعلام کرد بخشی از تحریم‌های تعلیق شده به واسطه برجام، ظرف ۹۰ روز و مابقی ظرف ۱۸۰ روز آینده مجدداً به جریان خواهد افتاد و از همه شرکای تجاری ایران خواست تا در سریع‌ترین زمان ممکن به همکاری‌های خود با ایران پایان دهند.

خروج یکجانبه آمریکا از برجام و اعمال تحریم‌های سخت علیه ایران از سوی این کشور با مخالفت دیگر اعضای دائم شورای امنیت و آلمان مواجه شد. این کشورها به استناد تأییدات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص پایبندی ایران به تعهدات خود، اقدام آمریکا را خارج از چارچوب‌های بین‌المللی توصیف کرده و بر پایبندی خود به این توافق تأکید کردند. با این همه آنچه ایران را به انجام مذاکره با گروه ۵+۱ و دست کشیدن از توسعه بخش‌هایی از برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود متقاعد کرد منافع اقتصادی حاصل از برجام و حضور مجدد در بازارهای بین‌المللی بود؛ بنابراین طبیعی است که در صورت از دست رفتن این منافع، توقع دیگر شرکای برجام مبنی بر باقی ماندن ایران در این توافق بلاوجه باشد. همین امر باعث شد تا پنج کشور دیگر حاضر در این توافق‌نامه از نخستین ساعات خروج آمریکا از برجام وعده‌های مختلفی در خصوص حفظ منافع ایران مطرح کنند. در این میان کشورهای اروپایی بیش از دیگران بر پایبندی خود به این توافق و عزم جدی برای طراحی سازوکارهای عملی جهت بهره‌مندی ایران از آن تأکید داشتند. باین همه مطابق اذعان مقامات ایرانی آنچه در عمل روی داده با انتظارات ایران فاصله زیادی داشته است و اروپا، چین و روسیه راه دشواری برای جلب نظر ایران در پیش دارند.

نظام سلطه در تلاش است تا با استفاده از تفوق خود بر اقتصاد دنیا گلوگاه‌های حیاتی اقتصاد ایران را مسدود و فضای کسب و کار و معیشت مردم را تنگ کند. خنثی نمودن این تلاش‌ها مستلزم همراهی هوشمندانه فعالین اقتصادی با دولتمردان ایران است. بدیهی است شناخت کافی و درک مطلوب ابعاد تحریم‌ها و کیفیت ابزارهای اقتصادی مورد استفاده توسط دشمنان ایران نقشی تعیین‌کننده در بی‌اثر نمودن سیاست‌های تحریمی آمریکا دارد. از این رو گروه مشاوره سرمایه‌گذاری شرکت سبذگردان الگوریتم تلاش کرده است تا در گزارش حاضر به تبیین و تشریح ابعاد تحریم‌ها و مکانیزم اثرگذاری آن‌ها بپردازد. در گزارش نخست از این سری با عنوان «خروج آمریکا از برجام و تبعات آن برای ایران [۱]» که هم‌زمان با اعلام خروج آمریکا از برجام تهیه و منتشر شد، ضمن بازخوانی تحریم‌های اعمال شده علیه ایران از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون، تبعات احتمالی خروج آمریکا از برجام و برخی راه‌های مقابله با آن مورد بررسی قرار گرفت. در گزارش پیش رو ضمن واکاوی دور جدید تحریم‌های آمریکا، نحوه مواجهه سایر کشورهای دنیا به ویژه سایر طرف‌های اصلی قرارداد برجام مورد بررسی قرار گرفته است. امید است که سری مطالب منتشره از سوی شرکت سبذگردان الگوریتم با مضمون تحریم‌ها، در رفع ابهامات فضای تصمیم‌گیری و ارتقا اطلاعات کنشگران اقتصادی موثر افتد.

۲- مروری بر دور جدید تحریم‌های آمریکا

IRAN SANCTIONS

حکومت ایران

- تحریم‌های مربوط به تجارت طلا یا فلزات گران‌بها توسط ایران
- تحریم‌های مربوط به فروش، عرضه، تأمین یا نقل و انتقال گرافیت، فلزات خام و نیمه ساخته مانند آلومینیوم و فولاد و نرم‌افزار برای یکپارچه‌سازی فرآیندهای صنعتی به ایران
- تحریم‌های مربوط به معاملات خرید یا فروش ریال ایران یا نگهداری حساب‌ها و وجوه عمده‌ای که در خارج از خاک ایران بر پایه ریال ایران نگهداری می‌شوند
- تحریم‌های مربوط به خرید، پذیره‌نویسی یا تسهیل معاملات دیون حاکمیتی ایران
- تحریم‌های بخش خودروسازی ایران

علاوه بر این، بعد از گذشت این دوره ۹۰ روزه، دولت آمریکا مجوزهای برجامی صادر شده برای رفع تحریم‌های اولیه زیر را لغو کرد:

رئیس‌جمهور آمریکا روز سه‌شنبه (۱۸ اردیبهشت‌ماه/ ۹ می) خروج رسمی آمریکا از برجام را اعلام کرد. پس از این اتفاق، وزارت خزانه‌داری آمریکا طی بیانیه‌ای برنامه‌ای زمان‌بندی‌شده برای بازگشت تحریم‌های ایران اعلام کرد. در این بیانیه مقرر شده بود برخی از تحریم‌هایی که به‌موجب برجام متوقف شده بودند طی سه ماه آینده و برخی طی شش ماه آینده مجدداً برقرار شوند. همچنین تحریم‌ها علیه افراد خارج‌شده از «فهرست افراد ویژه مشخص‌شده و بلوک شده» (SDN) و سایر فهرست‌ها حداکثر تا ۱۴ آبان سال ۱۳۹۷ مجدداً اعمال شود [۱].

۲-۱- تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۹۰ روزه

دوره ۹۰ روزه در تاریخ ۶ اوت ۲۰۱۸ (۱۵ مرداد ۱۳۹۷) به پایان رسید. بعد از این تاریخ، دولت آمریکا تحریم‌های ذیل را که به‌موجب برجام رفع شده بودند احیا کرد:

- تحریم‌های مربوط به خرید یا اکتساب اسکناس‌های دلار آمریکا توسط

- مجوز واردات فرش و مواد غذایی از مبدأ ایران به آمریکا و برخی مبادلات مالی مرتبط با آنها ذیل مجوزهای مربوط به «قانون تحریم‌ها و مبادلات ایران»
- فعالیت‌های انجام‌شده وفق مجوزهای صادرشده برای صادرات و باز صادرات هواپیماهای تجاری مسافربری و قطعات و خدمات مربوطه به ایران؛
- اشخاصی که بعد از رفع تحریم‌های آمریکا علیه ایران وفق برجام وارد فعالیت‌های بالا شده‌اند بایستی برای اجتناب از قرار گرفتن در فهرست تحریم‌های آمریکا تا ۶ اوت ۲۰۱۸ این فعالیت‌ها را به تدریج کاهش دهند.

۲-۲- تحریم‌های بازگشتی بعد از دوره ۱۸۰ روزه

بعد از دوره ۱۸۰ روزه که در تاریخ ۴ نوامبر ۲۰۱۸ (۱۳ آبان ۱۳۹۷) به پایان رسید دولت آمریکا تحریم‌های مربوط به فعالیت‌های زیر و خدمات مرتبط با آنها که پس از اجرایی شدن برجام برداشته شده بودند را مجدداً احیا کرد:

- تحریم معامله با بخش‌های کشتیرانی و کشتی‌سازی ایران و عاملان بنادر شامل شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، خطوط کشتیرانی جنوب و وابستگان به آنها
- تحریم مربوط به معامله با شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی نفتکش ایران، شرکت بازرگانی نفت ایران (نیکو) از جمله خریداری نفت، محصولات نفتی یا محصولات پتروشیمی از ایران
- تحریم‌های مربوط به مبادلات مؤسسات مالی خارجی با بانک مرکزی ایران و مؤسسات مالی ایرانی که به موجب بند ۱۲۴۵ قانون اختیارات دفاع ملی برای

سال مالی ۲۰۱۲ در فهرست تحریم قرار گرفته‌اند

- تحریم‌های مرتبط با ارائه خدمات پیام‌رسانی مخصوص مالی به بانک مرکزی ایران و دیگر مؤسسات مالی ایران که در بند ۱۰۴ قانون CISADA درباره آنها توضیحات لازم آمده است.
- تحریم‌های مربوط به ارائه خدمات بیمه‌نامه، بیمه یا بیمه اتکایی
- تحریم‌های مربوط به بخش انرژی ایران

۲-۳- افراد و نهادهای تحریمی جدید

آمریکا در ۵ نوامبر امسال فهرستی طولانی که حدود ۷۰۰ فرد و نهاد ایرانی را در لیست تحریم‌ها قرار می‌داد منتشر نمود. در این فهرست نام کلیه افراد و نهادهایی که بر اساس توافق برجام از فهرست تحریم‌ها خارج شده بودند مشاهده می‌شد. به علاوه افراد و نهادهایی که مطابق دستور اجرایی ۱۳۵۹۹ در لیست تحریم‌ها قرار گرفته بودند به لیست SDN اضافه و لیست مربوط به دستور اجرایی ۱۳۵۹۹ از سایت وزارت خزانه‌داری حذف شد. در فهرست جدید نام ۲۶ فرد وجود دارد که ۲۰ نفرشان قبل از برجام هم در فهرست تحریم‌های آمریکا بوده‌اند.

حدود ۲۰۰ کشتی نفتکش و مسافربری ایران و ۶۷ هواپیمای شرکت ایران ایر نیز در لیست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند. ستاد اجرایی فرمان امام و زیرمجموعه‌های آن نیز از مهم‌ترین اهداف تحریمی جدید بوده‌اند. همچنین شرکت زیرمجموعه شرکت سرمایه‌گذاری غدیر که به‌زعم آمریکا از زیرمجموعه‌های ستاد اجرایی فرمان امام است در لیست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند. همچنین حوزه‌های مختلف اقتصاد ایران از جمله بانکداری، بیمه، حمل و نقل، هواپیمایی و غیره با تحریم‌های جدی مواجه شده‌اند [۲]. تحریم ایران در حوزه‌های مختلف در ادامه مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۳-۱- تحریم نفت

به آنکه این کشورها از پرداخت مستقیم پول نفت به ایران خودداری کنند [۳]. سیاست‌های آمریکا منجر به کاهش صادرات نفت ایران شد به گونه‌ای که حجم صادرات ایران از حدود ۲۰۵ میلیون بشکه در اردیبهشت‌ماه (زمان خروج آمریکا از برجام) به حدود ۱۰۶ میلیون بشکه در آبان ماه کاهش یافت [۴]. جدول ۱ میزان صادرات نفت ایران در چهار دوره مختلف را نشان می‌دهد.

یکی از مهم‌ترین اجزای برنامه تحریمی آمریکا توقف صادرات نفت ایران است. مقامات واشنگتن در وهله نخست بر صفر شدن صادرات نفت ایران تأکید داشتند [۳] اما پس از مدتی و تحت فشار خریداران عمده نفت ایران و با توجه به رشد روزافزون قیمت جهانی نفت از این هدف دست کشیده و به هشت کشور (حدود ۸۰ درصد از صادرات نفت ایران در دوران برجام به این کشورها انجام می‌شد) معافیت‌هایی را اعطا نمودند منوط

جدول ۱- میزان صادرات نفت ایران در ادوار مختلف (بشکه در روز) [۴]

کشور	میانگین ۲۰۱۱	متوسط دوره تحریم‌ها (۲۰۱۶-۲۰۱۴)	زمان خروج آمریکا از برجام	سپتامبر ۲۰۱۸	اکتبر ۲۰۱۸
اروپا (ایتالیا، اسپانیا، یونان و برخی کشورهای اروپای شرقی)	۶۰۰۰۰	ناچیز	۵۲۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۹۶۰۰۰ (ایتالیا و یونان)
چین	۵۵۰۰۰۰	۴۱۰۰۰۰	۷۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۷۴۰۰۰۰
ژاپن	۳۲۵۰۰۰	۱۹۰۰۰۰	۱۳۳۰۰۰	۲۲۰۰۰	۰
هند	۳۲۰۰۰۰	۱۹۰۰۰۰	۶۲۰۰۰۰	۴۸۸۰۰۰	۳۵۵۰۰۰
کره جنوبی	۲۳۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۰	۰
ترکیه	۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۱۳۳۰۰۰	۱۲۹۰۰۰
آفریقای جنوبی	۸۰۰۰۰	ناچیز	ناچیز	ناچیز	۰
سایر کشورهای آسیایی (مالزی، سربلانکا، اندونزی)	۹۰۰۰۰	ناچیز	ناچیز	۰	۰
تایوان	۳۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۶۷۰۰۰	۰	۰
سنگاپور	۲۰۰۰۰	ناچیز	ناچیز	۵۰۰۰۰	۰
سوریه	ناچیز	ناچیز	۳۳۰۰۰	۳۳۰۰۰	۹۷۰۰۰
سایر (امارات، سوپ عراق و مقاصد ناشناخته)	۵۵۰۰۰	ناچیز	۱۰۰۰۰۰	۷۲۰۰۰	۱۵۰۰۰۰
مجموع	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱,۰۶۰,۰۰۰	۲,۴۵۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۵۷۰,۰۰۰

چنان‌که پیش از این اشاره شد، افزایش شدید قیمت نفت باعث شد آمریکا از اصرار اولیه خود مبنی بر صفر نمودن صادرات ایران تا ۴ نوامبر دست کشیده و با لحاظ برخی محدودیت‌ها معافیتی شش ماهه را برای خریداران عمده نفت ایران در نظر بگیرد. با این حال نمی‌توان این عقب‌نشینی را دائمی تصور نمود، به‌ویژه آنکه برخلاف پیش‌بینی‌های اولیه مبنی بر عدم امکان جایگزینی نفت ایران؛ در حال حاضر بازار به‌رغم کاهش صادرات نفت کشورمان، با اضافه عرضه مواجه است. تولید نفت آمریکا در ماه اکتبر به بیش از ۱۱ میلیون بشکه در روز رسید. همچنین بر اساس آمارهای وزارت نفت روسیه میزان عرضه نفت این کشور در این ماه به ۱۱.۴۱ میلیون بشکه

در روز رسیده است که بیشترین میزان در ۳۰ سال اخیر است. میزان عرضه نفت کشورهای عضو اوپک نیز به ۳۳.۳۱ میلیون بشکه در روز رسیده است که بیشترین میزان از سال ۲۰۱۶ است. در کنار عوامل مذکور پیش‌بینی‌ها در خصوص کاهش رشد اقتصادی در سال ۲۰۱۹ می‌تواند منجر به کاهش تقاضای نفت در ماه‌های آتی شود. بنابراین به‌رغم آنکه کشورهای اوپک در خصوص کاهش ۸۰۰ هزار بشکه‌ای تولید نفت از ابتدای سال ۲۰۱۹ توافق کرده‌اند اما با توجه به اصرار ترامپ بر پایین ماندن قیمت نفت و عزم دولت‌های روسیه و عربستان برای افزایش عرضه، احتمال سخت‌تر شدن صادرات نفت ایران وجود دارد.

موارد فوق لزوم توجه بیشتر ایران به کشورهای چین و روسیه را گوشزد می‌کند. روسیه به‌عنوان دومین صادرکننده نفت دنیا در موارد مختلفی همچون مسئله اوکراین، و چین به‌عنوان بزرگ‌ترین خریدار نفت ایران (و مهم‌ترین شریک تجاری ایران) در حوزه جنگ تجاری با آمریکا دچار اختلافاتی است؛ اختلافاتی که می‌تواند از یک سو منجر به قربانی شدن ایران برای دستیابی به توافق میان این کشورها و آمریکا شود و از سوی دیگر می‌تواند بستری مناسب برای دور زدن تحریم‌ها توسط ایران فراهم کند. بنابراین به نظر می‌رسد به دلایلی که در گزارش "خروج آمریکا از برجام و تبعات آن برای ایران" نیز به آن اشاره شده است ایران برای تخفیف آثار تحریم‌های ظالمانه آمریکا نیازمند توجه بیشتر به شرکای شرقی خود است.

چین به‌عنوان مهم‌ترین خریدار نفت ایران طی ماه‌های اخیر به خرید نفت خود از ایران ادامه داده و به‌علاوه در واکنش به جنگ تجاری آمریکا واردات نفت خود از این کشور در ماه اوت را به صفر رسانده بود [۵]. با این حال ترامپ و شی جین پینگ در حاشیه اجلاس گروه ۲۰ در خصوص توقف ۹۰ روزه جنگ تجاری به توافق رسیدند. در این راستا ایالات متحده افزایش تعرفه بر ۲۰۰ میلیارد دلار اقلام چینی که قرار بود از روز ۱ ژانویه اعمال شود را متوقف کرده و در مقابل چین نیز تعهد کرده است «میزان بسیار قابل توجهی» از محصولات کشاورزی، صنعتی و مرتبط با حوزه انرژی آمریکا را خریداری کند. تعهد چین می‌تواند به معنای از سرگیری واردات نفت چین از آمریکا باشد [۶]؛ اقدامی که می‌تواند صادرات ایران به مهم‌ترین خریدار نفت خود را با چالش جدی مواجه کند.

۱. چین در نیمه نخست سال ۲۰۱۸ به طور متوسط روزانه ۳۲۵ هزار بشکه نفت از آمریکا وارد کرده است. بیشترین میزان واردات نفت چین از آمریکا در ژانویه ۲۰۱۸ برابر با ۴۷۲ هزار بشکه بوده است.

۲-۳-۲- تحریم بانکی

بانک‌ها به دلار مسدود است. بانک مرکزی ایران تنها نهادی است که با دارا بودن برچسب IRAN مشمول تحریم‌های ثانویه شده است.

ب- برخی از بانک‌ها با سایر برچسب‌ها از جمله IFRS، NPWMD و... در لیست تحریم‌ها قرار گرفته و علاوه بر تحریم‌های اولیه مشمول تحریم‌های ثانویه نیز می‌باشند. با این حال این بانک‌ها مطابق مقررات TRA در خصوص معاملات دارو و مواد غذایی با برخی معافیت‌ها مواجه‌اند.

ایالات متحده آمریکا علاوه بر بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران طیف گسترده‌ای از بانک‌های ایرانی و شعبات خارجی آن‌ها (تقریباً تمامی بانک‌ها به جز مؤسسات اعتباری غیربانکی) را در لیست تحریم‌ها قرار داده است. بانک‌های تحریم شده به سه دسته کلی تقسیم می‌شوند:

الف- برخی از بانک‌ها صرفاً با برچسب IRAN در لیست SDN قرار گرفته‌اند، بنابراین صرفاً مشمول تحریم‌های اولیه بوده و معامله اشخاص و نهادهای آمریکایی با آن‌ها ممنوع و دسترسی این

معامله‌کنندگان با آن‌ها نیز وارد لیست SDN می‌شود. این مسئله باعث می‌شود بانک‌هایی که با این برچسب مشخص شده‌اند عملاً از چرخه بانکداری بین‌الملل خارج شده و هرگونه مبادله با آن‌ها غیرممکن شود. لیست بانک‌های تحریمی ایران به تفکیک نوع تحریم در جدول ۲ مشخص شده است.

ج- دسته سوم بانک‌هایی هستند که با برچسب SDGT^۲ مشخص شده‌اند. برچسب SDGT برچسبی است که مطابق دستور اجرایی ۱۳۲۲۴ به اشخاص و شرکت‌هایی الصاق می‌شود که به زعم آمریکا در زمره تروریست‌های بین‌المللی قرار دارند. کسانی که با این برچسب نشان‌دار شوند در لیست SDN قرار گرفته و نه تنها انجام معاملات با آن‌ها ممنوع است بلکه به صورت خودکار نام

جدول ۲- لیست بانک‌های تحریمی ایران و نوع تحریم آن‌ها

ردیف	نام بانک	نام درج شده در لیست تحریم‌های OFAC	برنامه تحریمی
۱	بانک سرمایه‌گذاری امین	AMIN INVESTMENT BANK	IRAN
۲	بانک اقتصاد نوین	BANK-E EGHTESAD NOVIN EGHTESAD NOVIN BANK EN BANK PJSC	IRAN
۳	بانک ایران زمین	BANK-E IRAN ZAMIN IRAN ZAMIN BANK	IRAN
۴	بانک بین‌المللی کیش	KISH INTERNATIONAL BANK KISH INTERNATIONAL BANK OFFSHORE COMPANY PJS	IRAN
۵	بانک پاسارگاد	BANK-E PASARGAD PASARGAD BANK	IRAN
۶	بانک تعاون منطقه‌ای اسلامی	BANK-E TAAWON MANTAGHEEY-E ESLAMI ISLAMIC REGIONAL COOPERATION BANK REGIONAL COOPERATION OF THE ISLAMIC BANK FOR DEVELOPMENT & INVESTMENT	IRAN
۷	بانک توسعه تعاون	BANK-E TOSE'E TA'AVON COOPERATIVE DEVELOPMENT BANK TOSEE TAAVON BANK	IRAN
۸	بانک حکمت ایرانیان	BANK-E HEKMAT IRANIAN HEKMAT IRANIAN BANK	IRAN
۹	بانک خاورمیانه	KHAVARMIANEH BANK MIDDLE EAST BANK	IRAN
۱۰	بانک رفاه کارگران	BANK REFAH BANK REFAH KARGARAN WORKERS' WELFARE BANK (OF IRAN)	IRAN

۲. Specially Designated Global Terrorist (SDGT)

ردیف	نام بانک	نام درج شده در لیست تحریم‌های OFAC	برنامه تحریمی
۱۱	بانک سامان	BANK-E SAMAN SAMAN BANK	IRAN
۱۲	بانک سرمایه	BANK-E SARMAYEH SARMAYEH BANK	IRAN
۱۳	بانک شهر	BANK-E SHAHR	IRAN
۱۴	بانک صنعت و معدن	BANK OF INDUSTRY & MINE BANK OF INDUSTRY AND MINE BANK SANAD VA MADAN	IFSR, IRAN, NPWMD
۱۵	بانک قرض الحسنه رسالت	GHAZOLHASANEH RESALAT BANK	IRAN
۱۶	بانک قرض الحسنه مهر	BANK-E GHAZOLHASANEH MEHR IRAN GHAZOLHASANEH MEHR IRAN BANK MEHR IRAN CREDIT UNION BANK	IRAN
۱۷	بانک کارآفرین	BANK-E KARAFARIN KARAFARIN BANK	IRAN
۱۸	بانک کشاورزی	AGRICULTURAL BANK OF IRAN BANK KESHAVARZI BANK KESHAVARZI IRAN	IRAN
۱۹	بانک گردشگری	BANK-E GARDESHGARI TOURISM BANK	IRAN
۲۰	بانک مرکزی	BANK MARKAZI IRAN BANK MARKAZI JOMHOURI ISLAMI IRAN CENTRAL BANK OF IRAN CENTRAL BANK OF THE ISLAMIC REPUBLIC OF IRAN	IRAN
۲۱	بانک مسکن	BANK MASKAN HOUSING BANK (OF IRAN)	IRAN
۲۲	بانک انصار	ANSAR BANK BANK-E ANSAR	IFSR, IRAN, NPWMD
۲۳	بانک آینده	AYANDEH BANK BANK-E TAT TAT BANK	IRAN-TRA
۲۴	بانک سپه	BANK SEPAH	IFSR, IRAN, NPWMD
۲۵	بانک قوامین	BANK QAVAMIN GHAVAMIN BANK QAVAMIN BANK QAVVAMIN BANK	IRAN, IRAN- HR
۲۶	پست بانک ایران	POST BANK OF IRAN	IFSR, IRAN, NPWMD

ردیف	نام بانک	نام درج شده در لیست تحریم‌های OFAC	برنامه تحریمی
۲۷	بانک پارسیان	PARSIAN BANK	IFSR, IRAN, SDGT
۲۸	بانک تجارت	BANK TEJARAT	IFSR, IRAN, NPWMD, SDGT
		TEJARAT BANK	
۲۹	بانک توسعه صادرات ایران	BANK TOSEE SADERAT IRAN	IFSR, IRAN, SDGT
		BANK TOSEH SADERAT IRAN	
		BANK TOSEYEH SADERAT IRAN	
		BANK TOWSEEH SADERAT IRAN	
		EXPORT DEVELOPMENT BANK OF IRAN	
		IRANIAN EXPORT DEVELOPMENT BANK	
۳۰	بانک دی	DAY BANK	IFSR, IRAN, SDGT
		DEY BANK	
۳۱	بانک سینا	SINA BANK	IFSR, IRAN, SDGT
۳۲	بانک صادرات	BANK SADERAT IRAN	IFSR, IRAN, SDGT
		IRAN EXPORT BANK	
۳۳	بانک صادرات PLC	BANK SADERAT PLC	IFSR, IRAN, SDGT
		IRAN OVERSEAS INVESTMENT BANK LIMITED	
		IRAN OVERSEAS INVESTMENT BANK PLC	
۳۴	بانک قرض الحسنه مهر	MEHR BANK	IFSR, IRGC, NPWMD, SDGT
		MEHR INTEREST-FREE BANK	
۳۵	بانک کارگشایی	BANK KARGOSHAEE	IFSR, SDGT
۳۶	بانک مشترک ایران و ونزوئلا	IRAN-VENEZUELA BI-NATIONAL BANK	IFSR, IRAN, SDGT
۳۷	بانک ملت	BANK MELLAT	IFSR, IRAN, SDGT
۳۸	بانک ملی	BANK MELLI	IFSR, IRAN, SDGT
		MELLI BANK	
		BANK MELLI IRAN	
		NATIONAL BANK OF IRAN	
۳۹	بانک مهر اقتصاد	MEHR EQTESAD BANK	IFSR, SDGT
		MEHR INTEREST-FREE BANK	
۴۰	شرکت سرمایه گذاری بانک ملی ایران	BANK MELLI IRAN INVESTMENT COMPANY	IFSR, SDGT
		IRAN MELLI BANK INVESTMENT COMPANY	
۴۱	کارگزاری بانک دی	DAY BANK BROKERAGE COMPANY	IFSR, SDGT
۴۲	ملی بانک PLC	MELLI BANK PLC	IFSR, SDGT

برخی تحلیل‌گران داخلی (به طور خاص مخالفان FATF) دلیل این دسته‌بندی از سوی آمریکا را تلاش این کشور برای تفکیک اقتصاد ایران به دو بخش سیاه‌وسفید می‌دانند. در واقع به زعم آن‌ها بانک‌های خارجی در صورتی حاضر به همکاری (غیردلاری) با بانک‌های فاقد برچسب SDGT خواهند شد که قادر به شناسایی ذی‌نفعان نهایی معاملات باشند. این اطلاعات با اجرایی شدن برنامه اقدام FATF در اختیار طرف‌های خارجی قرار خواهد گرفت و به نظر می‌رسد هدف از تحریم دسته‌بندی شده بانک‌های ایرانی فشار برای متقاعد کردن ایران به پذیرش الزامات این برنامه باشد.

۲-۳-۴- تحریم صنایع هوایی ایران

تحریم صنایع هوایی ایران یکی از دیرپاترین و قدیمی‌ترین تحریم‌های آمریکا علیه ایران است. آمریکا در دور جدید تحریم‌ها نام ۶۷ هواپیمای متعلق به شرکت ایران ایر را به لیست تحریم‌ها اضافه کرده است که ۱۶ فروند بیشتر از هواپیماهای تحریم شده این شرکت در سال ۲۰۱۲ است. هواپیمایی ایران ایر در حمل‌ونقل بین‌المللی هوایی ایران سهمی به‌سزا دارد و تحریم‌های جدید آمریکا، می‌تواند منجر به بروز مشکلات جدی برای پروازهای بین‌المللی هواپیماهای ذکر شده در لیست شود [۲]. آمریکا در ماه مه امسال و پس از خروج از برجام دوازده فروند هواپیمای شرکت ماهان، نه فروند هواپیمای شرکت کاسپین، پنج فروند هواپیمای معراج ایر و پنج فروند هواپیمای پویا ایر را نیز تحریم نموده بود.

۲-۳-۵- سایر صنایع

در لیست طولانی تحریمی آمریکا تقریباً نام همه صنایع و بخش‌های اقتصادی ایران دیده می‌شود که برخی از مهم‌ترین آن‌ها به شرح زیر است [۲]:

- ۱- **شرکت‌های صنعتی:** بیش از ۲۰ شرکت صنعتی در حوزه‌های مختلف از جمله ماشین‌سازی اراک، مهاباد قدس، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، شرکت ایران شرق و دو شرکت گروه توسعه ملی

از دیگر موارد حایز اهمیت مرتبط با تحریم بانک‌ها، اختلال در واردات اقلام حیاتی مانند غذا و دارو است. آمریکا مدعی است اقلام بشردوستانه از شمول تحریم‌ها خارج است اما حقیقت آن است که هراس از تحریم‌های آمریکا باعث می‌شود بانک‌ها از انجام هرگونه معامله با ایران اجتناب کنند و در نتیجه واردات این اقلام حیاتی نیز احتمالاً با مشکل جدی مواجه خواهد شد. در واقع به رغم آنکه برخی از بانک‌ها از شمول تحریم‌های ثانویه و برخی دیگر در معاملات اقلام حیاتی دارای معافیتند اما مادامی که امکان شناسایی ذی‌نفعان نهایی برای طرف‌های خارجی وجود نداشته باشد و ریسک تحریم به دلیل همکاری با طرف‌های تحریمی ایران، بانک‌های خارجی را تهدید کند آن‌ها از انجام هرگونه معامله با طرف‌های ایرانی خودداری کرده و عملاً واردات غذا و دارو نیز می‌تواند با اختلال مواجه شود.

۲-۳-۳- تحریم شبکه حمل‌ونقل دریایی

وزارت خزانهداری آمریکا در دور جدید تحریم‌ها حدود ۴۰۰ نفت‌کش و شخص و نهاد مرتبط با صنعت کشتیرانی را به فهرست پیشین تحریم‌های ایران اضافه نموده است. شرکت ملی کشتیرانی ایران و شرکت ملی نفت‌کش ایران از جمله مهم‌ترین اهداف تحریمی آمریکا هستند. همچنین حدود ۱۱۰ شرکت وابسته به شرکت ملی نفت‌کش ایران که عمدتاً در مالت و مابقی در کشورهای مثل قبرس، آلمان و امارات ثبت شده‌اند نیز در لیست

در لیست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند.

۲- **شرکت‌های عمرانی:** حدود ۱۶ شرکت از جمله یک شرکت در آفریقای جنوبی در این حوزه تحریم شده‌اند.

۱- **سیمان:** ۱۳ شرکت سیمان یا مرتبط با سیمان از جمله سیمان سپاهان و چهار شرکت وابسته به آن، سیمان شرق و چهار شرکت وابسته به آن و سیمان شمال تحریم شده‌اند.

۲- **معادن و فلزات:** تقریباً ۱۳ شرکت در این حوزه تحریم شده‌اند. فولاد غدیر، فولاد نیریز، آلومینیم جنوب، شرکت توسعه صنایع و معادن و پنج شرکت وابسته به هلدینگ آسکو تک (فولاد خوزستان سابق) از جمله آسکو تک ژاپن در لیست تحریم هستند. هلدینگ آسکو تک متعلق به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران است.

۳- واکنش‌ها به خروج آمریکا از برجام

خروج آمریکا از برجام و اعمال تحریم‌های سخت علیه ایران از سوی آمریکا با مخالفت دیگر اعضای دائم شورای امنیت و آلمان مواجه شد. این کشورها به استناد تأییدات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در خصوص پایبندی ایران به تعهدات خود اقدام آمریکا را خارج از چارچوب‌های بین‌المللی توصیف کرده و بر پایبندی خود به این توافق تأکید داشتند. سایر کشورهای دنیا از جمله ترکیه، هند، عراق و ... نیز ضمن انتقاد از تصمیم یک‌جانبه آمریکا بر عزم خود برای ادامه روابط اقتصادی با ایران تأکید کردند. در این میان سه کشور اروپایی آلمان، انگلستان و فرانسه به‌عنوان اعضای گروه ۱+۵ بیش از سایر کشورها نسبت به موضع خصمانه ترامپ در قبال این توافق واکنش نشان دادند و بر

همین اساس بیشترین موضع‌گیری‌ها را داشته‌اند. به همین علت در این بخش واکنش کشورهای اروپایی و سایر کشورها به‌صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۱- اروپا

آنچه ایران را به انجام مذاکره با گروه ۱+۵ و دست کشیدن از توسعه بخش‌هایی از برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای خود متقاعد کرد منافع اقتصادی حاصل از برجام و حضور مجدد در بازارهای بین‌المللی بود؛ بنابراین طبیعی است که در صورت از دست رفتن این منافع انگیزه‌ای برای باقی ماندن ایران در این توافق باقی نماند. همین امر باعث شد تا اروپایی‌ها از نخستین ساعات خروج آمریکا از برجام وعده‌های مختلفی در خصوص حفظ منافع ایران مطرح کنند.

اقدامات اتحادیه اروپا دو دسته کلی را شامل می‌شد:

- ۱- وضع مقررات بازدارنده علیه تحریم‌های آمریکا و نادیده گرفتن تحریم‌های آمریکا توسط شرکت‌های اروپایی برای مقابله با تحریم‌های آمریکا
- ۲- وعده‌ها در خصوص ایجاد مکانیسم‌های ویژه جهت تسویه مالی با ایران

در ادامه هر یک از این اقدامات و میزان اثرگذاری آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۱-۱- وضع مقررات بازدارنده

سابقه قانون‌های بازدارنده اروپا به سال ۱۹۹۶ و زمانی که قانون تحریم علیه کوبا در ایالات متحده آمریکا به تصویب رسید، بازمی‌گردد. در آن مقطع شرکت‌های اروپایی از سوی آمریکا تهدید شدند که در صورت همکاری اقتصادی با کوبا تحریم می‌شوند. اتحادیه اروپا برای حفظ منافع شرکت‌های اروپایی، قانونی تصویب کرد که این شرکت‌ها را از تبعیت از تحریم‌های

آمریکا در تحمیل قوانینی به دیگر کشورها درست است یا نه جای بحث دارد اما به من به عنوان مدیرعامل توتال مربوط نیست. من رئیس یک دولت نیستم.»

به علاوه در دوره اخیر و به ویژه در ارتباط با تحریم های ایران، مواردی از تخلف از سوی تعدادی از نهادهای مالی دنیا اتفاق افتاده که با واکنش و جریمه سنگینی از طرف آمریکا مواجه شده اند. حجم جرائم اعلام شده برای تعدادی از بانک ها در اروپا، ترکیه و چین که به ادعای آمریکا تحریم های ایران را دور زده اند بیش از ۱۵ میلیارد دلار برآورد شده است. دولت آمریکا تنها در یک مورد بانک فرانسوی بی ان پی پاریباس را به اتهام همکاری با ایران حدود ۹ میلیارد دلار جریمه کرد. مشکلات حقوقی و زمان بر بودن فرآیند ادعای خسارت علیه آمریکا نیز می تواند بر عدم تمایل شرکت های اروپایی برای همکاری با ایران و تبعیت از قوانین تحریمی آمریکا مؤثر باشد. همچنین حضور رئیس جمهوری همچون ترامپ اثرات سیاسی این اقدام را نیز خنثی می کند [۱]. از حیث عملیاتی نیز اجرایی شدن این قانون کمکی به باقی ماندن شرکت های اروپایی نکرد و تقریباً همه شرکت های بزرگ و متوسط اروپایی ایران را ترک کردند. در ادامه وضعیت همکاری شرکت های اروپایی با ایران پس از خروج آمریکا از برجام مورد بررسی قرار گرفته است.

آمریکا منع و زمینه اعلام شکایت از دولت آمریکا در دادگاه های اروپایی را فراهم می کرد. درواقع در صورتی که شرکت های اروپایی از محل تحریم ها متحمل خسارت می شدند، می توانستند به دادگاه مراجعه کرده و بدین ترتیب اموال آمریکا توقیف و خسارت آن ها پرداخت می شد. این اتفاقات در دوره زمامداری بیل کلینتون رئیس جمهور دموکرات آمریکا که بر چندجانبه گرایی و ایجاد ائتلاف های بزرگ برای حل مشکلات جهانی معتقد بود رخ داد. به همین دلیل و جهت ممانعت از ایجاد تنش در روابط آمریکا و اروپا قانون تحریم علیه کوبا توسط آمریکا به اجرا گذاشته نشد و عملاً هیچ اتفاقی مبنی بر اینکه شرکت های اروپایی تحریم شوند یا متقابلاً به دادگاه مراجعه کنند و ادعای خسارت کنند، مشاهده نشد و تجربه مشخصی که بتوان نتیجه آن ها را به شرایط کنونی تعمیم داد اتفاق نیفتاد. درواقع این اقدام بیش از آنکه اقدامی فنی و اقتصادی باشد اقدامی سیاسی بود [۱].

اما در شرایط کنونی، پیچیده و گسترده تر شدن تعاملات شرکت های اروپایی با آمریکایی ها از یکسو و نیز توسعه دامنه نفوذ نظارت و کنترل های آمریکا بر نظام مالی دنیا از سوی دیگر، باعث می شود که شرکت های اروپایی برای حفظ منافع خود به صورت داوطلبانه در اجرای قوانین تحریمی آمریکا مشارکت کنند. شرکت های اروپایی مکلف به پاسخگویی به سهامداران خود هستند و دولت های اروپایی عملاً قادر به کنترل آن ها نیستند شاید اظهارات اتریک پویانه رئیس کمپانی توتال به خوبی مبین تفاوت موضع شرکت های اروپایی با دولت های آن ها باشد [۷]:

«ما با شرکای ایرانی مان همیشه شفاف بوده ایم. ما به ایران بازگشتیم چرا که تحریم های ثانویه برداشته شد. من می دانم که حرف هایم ممکن است به مذاق بعضی رهبران اروپایی خوش نیاید اما شما باید با واقعیت روبرو شوید و واقعیت این است که سرمایه جهان امروز در دست آمریکا است. اینکه آیا توانایی

۳-۱-۲- واکنش شرکت‌های اروپایی به

خروج آمریکا از برجام

پس از خروج آمریکا از برجام تقریباً تمامی شرکت‌های اروپایی همکاری‌های خود با ایران را متوقف نموده و از ایران خارج شدند. در ادامه روند خروج شرکت‌های اروپایی پس از خروج آمریکا از برجام به تفکیک بخش‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۱-۲-۱- خودروسازی

ولوو (سوئد)

شرکت سوئدی ولوو در ماه سپتامبر اعلام کرد که به دلیل تحریم‌های آمریکا فعالیت‌های مربوط به مونتاژ کامیون در ایران را متوقف می‌کند. سخنگوی ولوو گفت بخش ماشین‌های سنگین این شرکت قادر به دریافت مبالغ فروش قطعاتی که به ایران می‌فرستد نیست و به همین دلیل دیگر نمی‌تواند در ایران فعالیت کند. بنا بر گزارش‌ها پیش از اعلام تحریم‌های آمریکا هدف شرکت ولوو تبدیل ایران به یکی از مراکز اصلی تولید برای بازار خلیج فارس و شمال آفریقا بود.

دوئر (آلمان)

شرکت تأمین قطعات خودروی دوئر در ماه اوت اعلام کرد که به دلیل تحریم‌های آمریکا فعالیت خود را در ایران متوقف می‌کند. یکی از مدیران این شرکت گفت که دوئر در سال ۲۰۱۷ دو قرارداد با ایران امضا کرده بود. به گفته این مدیر «با وجود رونق فضای تجاری در ایران در سال گذشته میلادی ما فعلاً مجبور به توقف فعالیت‌هایمان در ایران هستیم».

اسکانیا (سوئد)

شرکت خودروهای سنگین اسکانیا در ماه اوت اعلام کرد سفارش‌های خود را که تا نیمه ماه اوت

۲۰۱۸ قابل تحویل نباشد، لغو می‌کند. این شرکت گفت که تلاش می‌کند باقی‌مانده پرداخت‌های خود از ایران را تا چهارم نوامبر و زمان بازگشت دور دوم تحریم‌های آمریکا علیه ایران وصول کند. شرکت اسکانیا اوایل سال ۲۰۱۷ اعلام کرد که برای تحویل ۱۳۵۰ اتوبوس به شهر اصفهان و چهار شهر دیگر با ایران توافق‌نامه همکاری امضا کرده است.

دایملر (آلمان)

شرکت خودروسازی دایملر در ماه اوت اعلام کرد که «تا اطلاع ثانوی و در ارتباط با تحریم‌های مربوطه» فعالیت‌های خود را در ایران معلق می‌کند. شرکت دایملر در بیانیه‌ای اعلام کرد که بازار ایران از آنچه انتظار داشته به مراتب ضعیف‌تر بوده و تاکید کرد که تولید یا فروش خودرو یا کامیون‌های مرسدس را در ایران از سر نگرفته است. شرکت دایملر تراکس آلمان ۱۲ سپتامبر ۲۰۱۷ به بی‌بی‌سی فارسی گفته بود که با گروه صنعتی ایران خودرو قرارداد فروش و توزیع کامیون‌های دایملر (بنز) در ایران را امضا کرده است.

اوتونیوم (سوئیس)

اوتونیوم اواخر سال ۲۰۱۷ اعلام کرد که قراردادی با شرکت عایق خودرو توس برای تولید قطعه برای ایران خودرو امضا کرده است که اجرای آن از سال ۲۰۱۹ شروع می‌شود. این شرکت در ماه اوت ۲۰۱۸ خبر داد که فعالیت‌های خود را در ایران متوقف می‌کند.

رنو (فرانسه)

رنو که پیش‌تر گفته بود بازار ایران را ترک نخواهد کرد در ماه ژوئیه ۲۰۱۸ اعلام کرد که با بازگشت تحریم‌های آمریکا «به احتمال زیاد» فعالیتش را در ایران متوقف می‌کند. رنو در بازار آمریکا حضور ندارد ولی سهام اصلی شرکت خودروسازی نیسان که در آمریکا فعال است، در تملک شرکت رنو است. رنو بعد از برجام قراردادی

با مشکلاتی روبرو شده و ممکن است ساخت این نیروگاه‌ها به تعویق بیفتد.

توتال (فرانسه)

شرکت توتال، امضاکننده یکی از بزرگ‌ترین قراردادهای خارجی با ایران پس از توافق هسته‌ای، در ماه مه اعلام کرد که اگر از آمریکا معافیت از تحریم نگیرد، فعالیت‌های خود را در ایران متوقف می‌کند. خروج کامل این شرکت از ایران که بعد از برجام قراردادی بالغ بر ۴ میلیارد و ۸۰۰ میلیون دلار برای توسعه میدان گازی پارس جنوبی امضا کرده بود، در ماه اوت تأیید شد.

اینتری (فرانسه)

شرکت برق و گاز اینتری در ماه مه ۲۰۱۸ گفت که قراردادهای مهندسی با ایران را تا ابتدای ماه نوامبر ۲۰۱۸ پایان می‌دهد.

انی^۳ (ایتالیا)

شرکت نفتی انی ایتالیا در ماه مه ۲۰۱۸ اعلام کرد که هیچ برنامه‌ای برای انجام پروژه‌های تازه در ایران ندارد. این شرکت در ماه ژوئن سال ۲۰۱۷ قراردادی اولیه برای پروژه‌های تحقیقاتی نفت و گاز با ایران امضا کرده بود.

زیمنس (آلمان)

شرکت آلمانی زیمنس که قراردادی برای تولید توربین‌های گازی در داخل ایران با شرکت مپنا امضا کرده بود، در ماه اوت اعلام کرد که همکاری خود با طرف ایرانی را متوقف کرده است.

۳-۱-۲-۳- نفت

میزان خرید نفت اروپا از ایران به شدت کاهش یافت به‌گونه‌ای از ۵۲۰ هزار بشکه در اردیبهشت‌ماه (هنگام خروج آمریکا از برجام)

با سازمان گسترش و صنایع نوسازی ایران برای ایجاد مراکز توزیع و همین‌طور شبکه فروش و خدمات پس از فروش در ایران امضا کرده بود. این شرکت قرار بود سالانه ۱۵۰ هزار خودرو در ایران تولید کند.

پژو سیتروئن (فرانسه)

گروه خودروسازی فرانسوی پی‌اس‌ای (پژو-سیتروئن) در ماه ژوئن ۲۰۱۸ اعلام کرد که برای پرهیز از نقض تحریم‌های آمریکا، فعالیتش را در ایران تعلیق می‌کند. این شرکت فعالیت‌های مشترک خود با ایران خودرو و سایپا برای فروش خودرو در ایران را متوقف کرد. این خبر در حالی منتشر شد که این گروه پیشتر گفته بود که با وجود خروج آمریکا از برجام استراتژی حضور خود را در بازار ایران تغییر نمی‌دهد.

۳-۱-۲-۲- انرژی

کرکوس (بریتانیا)

شرکت بریتانیایی کرکوس در ماه اوت قرارداد ساخت نیروگاه خورشیدی ۶۰۰ مگاواتی در ایران را به دلیل بازگشت تحریم‌های آمریکا متوقف کرد. ارزش این پروژه ۵۷۰ میلیون دلار بود. قرار بود بعد از تکمیل، این نیروگاه به ششمین نیروگاه بزرگ خورشیدی جهان تبدیل شود. قرارداد کرکوس یکی از بزرگ‌ترین قراردادهای ایران و بریتانیا بعد از برداشته شدن تحریم‌های هسته‌ای ایران بود.

شرکت انرژی ساگا (نروژ)

شرکت ساگا در اکتبر سال ۲۰۱۷ قراردادی را برای سرمایه‌گذاری دو و نیم میلیون یورویی برای ساخت نیروگاه خورشیدی در ایران امضا کرد. بر اساس این قرارداد این شرکت طی پنج سال چند نیروگاه خورشیدی با ظرفیت مجموع دو گیگاوات در کویر مرکزی ایران بسازد. این شرکت در ماه اوت ۲۰۱۸ اعلام کرد که جذب سرمایه برای این پروژه

قصد سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز ایران را دارد با اجرای دور دوم تحریم‌های آمریکا علیه ایران و با توجه به اعلام پایبندی به این تحریم‌ها با محدودیت شدید روبرو خواهد شد.

بیل‌فینگر (آلمان)

شرکت مهندسی بیل‌فینگر در ماه اوت اعلام کرد که قصد امضای هیچ‌گونه قرارداد تازه‌ای را با ایران ندارد. این شرکت در سال ۲۰۱۶ قراردادی را برای کنترل سیستم‌های یکی از پالایشگاه‌های ایران امضا کرده بود.

OMV (اتریش)

این شرکت در ماه ژوئن اعلام کرد که مطالعات مربوط به زمین‌لرزه در ایران را به پایان می‌رساند. اما به دنبال انجام پروژه‌های دیگری در ایران نخواهد بود. چون به گفته مدیرعامل این شرکت تحریم‌های آمریکا «ریسک بسیار بزرگی» ایجاد می‌کند.

دانیلی (ایتالیا)

این شرکت فولادسازی ایتالیایی در ماه مه اعلام کرد که جست‌وجو برای سرمایه‌گذار در قرارداد یک و نیم میلیارد یورویی با ایران را متوقف می‌کند. مدیر عامل دانیلی در آن زمان گفت: «با خروج آمریکا از برجام بانک‌ها از ترس تحریم‌های

به حدود ۳۰۰ هزار بشکه در اواسط مهرماه کاهش یافته است. پالایشگاه‌های انیو ساراس^۴ ایتالیا، رویال داچ شل^۵ هلند، رپسول^۶ و سپسا^۷ اسپانیا و هلنیک پترولیوم^۸ یونان از مهم‌ترین خریداران اروپایی نفت ایران هستند که خرید نفت خود از ایران را متوقف کرده یا به شدت کاهش داده‌اند.

۳-۱-۲-۴- بانک

دی زد بانک^۹ و آلیانز^{۱۰} بانک آلمان، اوبربانک^{۱۱} اتریش، بی سی پی بانک^{۱۲} سوئیس و بانک ورمسر فررس^{۱۳} فرانسه از جمله مهم‌ترین بانک‌های اروپایی هستند که همکاری خود با ایران را قطع نموده‌اند. شرکت خدمات پرداخت اینجنیکو فرانسه نیز از قطع همکاری‌های خود با ایران خبر داده است. قطع ارتباط بانک‌های اروپایی عملاً ارتباط سایر شرکت‌ها و صنایع اروپایی را نیز با ایران غیرممکن می‌سازد.

۳-۱-۲-۵- فنی و مهندسی

BASF (آلمان)

بزرگ‌ترین شرکت صنایع شیمیایی جهان در ماه سپتامبر تعهد جدی خود به رعایت تحریم‌های آمریکا علیه ایران را اعلام کرد. این شرکت در بیانیه‌ای گفت که تلاش می‌کند حضور تجاری خود را در ایران حفظ کند اما «شدیدا به تمام مقررات جاری پایبند خواهد بود.» این شرکت که

۴. Saras SpA

۵. Royal Dutch Shell

۶. Repsol

۷. Cepsa

۸. Hellenic Petroleum

۹. DZ Bank

۱۰. Allianz

۱۱. Oberbank

۱۲. Swiss bank BCP

۱۳. Banque Wormser Freres

ثانویه آمریکا دیگر آماده تأمین مالی پروژه‌های ایران نیستند.»

۳-۱-۲-۶-مخابرات

دویچه تله‌کام (آلمان)

شرکت دته‌کون، شاخه فن‌آوری اطلاعات تله‌کام آلمان که قراردادی مشاوره‌ای با ایران داشت، در ماه اوت فعالیت‌های خود را در این کشور متوقف کرد. یکی از سخنگوهای این شرکت به رویترز گفت تا زمان توقف فعالیت‌ها درآمد آن‌ها در ایران به حدود ۳۰۰ هزار یورو رسیده بود.

۳-۱-۲-۷-راه‌سازی

دویچه بان (آلمان)

شرکت ساخت راه‌آهن دویچه بان که از طریق زیرمجموعه خود، شرکت مهندسی و مشاور دی بی، درصدد اجرای دو پروژه در ایران بود در ماه اوت به رویترز گفت که این پروژه‌ها در ماه‌های اوت و سپتامبر متوقف می‌شود.

استادلر ریل (سوئیس)

این شرکت در ماه اوت فعالیت‌های خود برای توسعه خطوط مترو در تهران را متوقف کرد. استادلر ریل روز هفت اوت اعلام کرد که در ماه فوریه ۲۰۱۷ قصد همکاری خود را به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران اعلام کرده اما «این مذاکرات اکنون متوقف شده و پروژه به حالت تعلیق در آمده است.» بنا بر گزارش‌ها این شرکت قرار بود در قراردادی ۱.۴ میلیارد دلاری ۹۶۰ واگن مترو به ایران بفروشد.

کروپو ونتورا (ایتالیا)

این شرکت در ماه ژوئن اعلام کرد که پروژه نصب خط آهن در حومه تهران را متوقف می‌کند. گروه ونتورا در سال ۲۰۱۷ قراردادی دو میلیون دلاری برای این پروژه با ایران امضا کرده بود.

زیمنس (آلمان)

مدیرعامل زیمنس در ماه مه اعلام کرد که به دلیل بازگشت تحریم‌های آمریکا این شرکت هیچ قرارداد تازه‌ای با ایران امضا نخواهد کرد. کشیدن خط آهن برقی بین تهران و مشهد و راه‌اندازی قطار پرسرعت بین تهران و اصفهان از جمله پروژه‌هایی مورد تفاهم میان ایران و این شرکت بود.

۳-۱-۲-۸-صنعت هواپیمایی

ایرباس (فرانسه)

شرکت صنایع هوایی ایرباس روز شش اوت در واکنش به تصمیم آمریکا برای لغو مجوز فروش هواپیمای مسافربری به ایران اعلام کرد که هواپیمای دیگری در اختیار ایران قرار نخواهد داد. این شرکت قراردادی برای فروش ۱۰۰ هواپیمای مسافربری به ایران امضا کرده بود که تنها سه فروند از این هواپیماها تحویل ایران شد.

بوئینگ (آمریکا)

شرکت بوئینگ برای اولین بار در چهار دهه اخیر قراردادی ۲۰ میلیون دلاری برای فروش هواپیمای مسافربری به ایران امضا کرده بود اما وزیر خزانه‌داری آمریکا هم‌زمان با اعلام خروج این کشور از برجام تأیید کرد که مجوز بوئینگ و ایرباس برای فروش هواپیما به ایران لغو شده است. بوئینگ هیچ هواپیمایی به ایران تحویل نداد.

۳-۱-۲-۹-خطوط هوایی

ایرفرانس (گروه کی‌ال‌ام)

خطوط هوایی ایرفرانس-کی‌ال‌ام در ماه اوت اعلام کرد که به دلیل «نتایج ضعیف اقتصادی» از آخر ماه سپتامبر پروازهای خود را در مسیر ایران متوقف می‌کند. ایرفرانس و کی‌ال‌ام به‌طور مستقیم به تحریم‌های آمریکا علیه ایران اشاره‌ای نکردند.

۳-۱-۲-۱۱- کشتیرانی

CMA CMG (فرانسه)

این شرکت خدمات کشتیرانی در ماه ژوئیه اعلام کرد که به دلیل تحریم‌های آمریکا تصمیم به خروج از ایران گرفته است. این شرکت بعد از برجام یک قرارداد همکاری با کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران امضا کرده بود.

بریتیش ایرویز (بریتانیا)

شرکت بریتیش ایرویز روز ۲۳ اوت ۲۰۱۸ اعلام کرد از آنجا که فعالیت در مسیر لندن به تهران در حال حاضر فاقد توجیه اقتصادی است این پروازها را به حالت تعلیق درمی‌آورد. این شرکت اعلام کرد که از روز ۲۳ سپتامبر پروازها در مسیر تهران به طور کامل متوقف می‌شود.

۳-۱-۲-۱۰- بیمه

آکسا (فرانسه)

شرکت بیمه آکسا در ماه اوت هر گونه قرارداد بیمه دریایی جدید را با ایران به حالت تعلیق درآورد. این شرکت بعد از اعلام توافق هسته‌ای ایران در سال ۲۰۱۵ کشتی‌ها و محموله‌های ایران را از طریق طرف‌های غیر ایرانی بیمه می‌کرد.

تورمز ای اس (دانمارک)

این شرکت نفتکش دانمارکی در ماه مه اعلام کرد که دریافت سفارش تازه از ایران را متوقف می‌کند.

شرکت کشتیرانی مرسک (دانمارک)

بزرگ‌ترین شرکت حمل‌ونقل دریایی جهان در ماه مه اعلام کرد که تا تاریخ چهارم نوامبر ۲۰۱۸ و در واکنش به بازگشت تحریم‌های آمریکا معاملات خود با مشتریان ایرانی را کاهش می‌دهد. این شرکت بعد از برجام گفته بود که فعالیت‌های تجاری خود را با ایران از سر می‌گیرد.

لویڈز لندن (بریتانیا)

رئیس شرکت بیمه لویڈز در ماه اوت به خبرگزاری رویترز گفت که بازگشت تحریم‌های آمریکا علیه ایران به این معنا است که بیمه‌گذاران «احتمالاً» قادر به همکاری بیشتر با ایران از طریق شرکت لویڈز نخواهند بود. بخشی از لویڈز لندن متعلق به شرکت آمریکایی DXG است.

آلیانز (آلمان)

این شرکت بزرگ بیمه آلمانی یک هفته بعد از اعلام خروج آمریکا از برجام اعلام کرد در حال بررسی طرح‌هایی برای کاهش فعالیت‌های خود در ایران است.

۳-۱-۳- مکانیسم ویژه مالی

چیزی که باعث تمایز تحریم‌های آمریکا در یک دهه اخیر شده است سوءاستفاده این کشور از تسلط خود بر نظام مالی بین‌الملل است. دلار به‌عنوان قدرتمندترین و رایج‌ترین ارز بین‌المللی^{۱۴}، بانک‌های دنیا را برای باقی ماندن در چرخه مبادلات بین‌الملل ناگزیر به تبعیت از سیاست‌های ایالات متحده می‌کند. از سوی دیگر از آنجا که انجام مبادلات مستلزم تسویه مالی است و این امر نیازمند ارتباط شرکت‌ها با شبکه بانکی است. تمامی شرکت‌های دنیا برای انجام مراودات بین‌المللی به‌طور غیرمستقیم ناچار به تمکین از زورگویی‌های آمریکا هستند. تفوق آمریکا بر سیستم مالی بین‌الملل و اعمال تحریم‌های فرا سرزمینی منجر به نارضایتی سایر کشورها شده است. به همین علت اتحادیه اروپا با هدف کاهش مداخله آمریکا در امور داخلی خود و حفظ برجام از نخستین ساعت اعلام خروج ایالات متحده از این توافق‌نامه گزینه‌های مختلفی را برای حفظ رابطه مالی با ایران پیشنهاد داد. انتقال پول از طریق بانک مرکزی اروپا یا بانک‌های مرکزی کشورهای عضو اتحادیه اروپا نخستین پیشنهاد اروپا به ایران بود. تحریم بانک مرکزی اروپا به دلیل هزینه‌های بالای تحریم آن برای آمریکا تقریباً غیرممکن است اما باید توجه داشت که اساساً بانک‌های مرکزی برای نقل و انتقال و تسویه طراحی نشده‌اند و لذا استفاده از این روش مستلزم طراحی مکانیسم‌های جدید و هزینه‌بر است. این پیشنهادی بود که در نخستین روزهای خروج ترامپ از برجام توسط خود اروپایی‌ها ارائه شد اما در ادامه از آن صحبتی نشد و به نظر می‌رسد طرف اروپایی این راه‌حل را کنار گذاشته است [۱]. در حال حاضر اروپا به دنبال

اجرای یک مکانیسم پیشنهادی ویژه^{۱۵} برای حفظ مبادلات با ایران است. تاکنون جزئیات دقیقی در خصوص چگونگی عملکرد این مکانیسم منتشر نشده است، اما از اظهارات مقامات ایرانی و اروپایی چنین استنباط می‌شود که در این مکانیسم ایران نفت خود را به طرف اروپایی فروخته و در عوض اعتبار حساب این کشور نزد نهاد واسطه افزایش می‌یابد؛ سپس ایران می‌تواند از این حساب برای واردات کالاها به کشور خود استفاده کند [۸]. در خصوص میزان اثرگذاری این مکانیسم تردیدهای بسیاری وجود دارد. تاکنون هیچ‌یک از کشورهای عضو اتحادیه اروپا از بیم تحریم‌های آمریکا حاضر به پذیرش میزبانی SPV نشده است؛ مسئله‌ای که عزم جدی اروپا برای حفظ برجام و انتفاع ایران از مزایای این توافق‌نامه را زیر سؤال می‌برد. از سوی دیگر با فرض اجرایی شدن این مکانیسم نیز ابهاماتی وجود دارد. نخست آنکه کالاهای اروپایی عمدتاً برای مصرف‌کنندگان ایرانی گران و فاقد صرفه اقتصادی هستند، این امر می‌تواند منجر به انباشت اعتبار حاصل از فروش نفت در اروپا شود. کاهش شدید قدرت خرید ایرانیان به واسطه افزایش شدید قیمت ارز احتمالاً استفاده از ابزارهایی همچون کاهش تعرفه واردات از اروپا را بی‌اثر خواهد کرد. همچنین هیچ تضمینی وجود ندارد که سایر کشورها و به‌ویژه چین به‌عنوان مهم‌ترین شریک تجاری ایران نیز حاضر به مشارکت در این مکانیسم باشند [۹].

نکته حایز اهمیت دیگر شفافیت بالای مبادلات و حضور اطلاعاتی قوی آمریکا در اروپا است. درست است که این مکانیسم خارج از چارچوب نظام مالی بین‌الملل کار کرده و امکان تحریم آن از سوی آمریکا وجود ندارد، اما امکان تحریم شرکت‌هایی

۱۴. حدود ۶۵ درصد ارز ذخیره بانک‌های مرکزی دنیا دلار است در حالی که یورو به عنوان دومین ارز ذخیره مهم دنیا تنها ۲۰ درصد کل ذخایر ارزی بانک‌های مرکزی دنیا را به خود تخصیص داده است [۱۲]. حدود یک چهارم تولید ناخالص اسمی دنیا توسط آمریکا تولید می‌شود و یک سوم تولید ناخالص ملی دنیا توسط کشورهای تولید می‌شود که پول رایج کشور خود را به نرخ دلار می‌خکوب کرده‌اند. حدود ۴۰ درصد بدهی‌های بین‌المللی بر حسب دلار منتشر شده است. این عوامل باعث می‌شود که تغییرات ارزش دلار اهمیت بسیار زیادی داشته باشد. به علاوه بخش عمده‌ای از تجارت جهانی میان کشورها با دلار انجام می‌شود بنابراین کشورها ترجیح می‌دهند از هر گونه اقدامی که دسترسی آن‌ها به دلار را محدود کرده یا بر ارزش پول ملی آن‌ها در برابر دلار اثرگذار باشد اجتناب کنند [۱۳].

۱۵. Special Purpose Vehicle (SPV)

که از طریق این مکانیسم با ایران کار می‌کنند همواره برای آمریکا فراهم است. شفافیت و حضور اطلاعاتی قوی آمریکا در اروپا کشف شرکت‌های همکاری کننده با ایران از طریق SPV را آسان می‌کند. این امر باعث می‌شود شرکت‌های بزرگ اروپایی که عموماً دارای مراودات تجاری با آمریکا بوده یا سهامدارانشان دارای منافع در این کشور هستند به‌طور کلی از کار کردن با این مکانیسم خودداری کنند؛ بنابراین بسیاری معتقدند SPV برای تسهیل تعامل شرکت‌های کوچک و متوسط که منافعی در آمریکا ندارند طراحی شده است؛ اما باید توجه داشت که آمریکا می‌تواند شرکت‌های کوچک و متوسطی که فاقد منافع در آمریکا هستند را نیز مجاب به اجتناب از همکاری با SPV کند. در صورتی که آمریکا بانک‌های دنیا را از همکاری با این شرکت‌ها و سهامداران یا مالکان آن‌ها منع کند آنگاه این شرکت‌ها با مشکلات جدی از جمله از دست دادن کلیه مشتریان غیر ایرانی خود مواجه می‌شوند. همچنین در صورت استفاده از برچسب SDGT برای تحریم این شرکت‌ها، سایر شرکت‌ها از ترس قرارگیری در لیست SDN به اتهام همکاری با این شرکت‌ها از همکاری با آن‌ها خودداری می‌کنند که می‌تواند به معنای پایان حیات آن‌ها باشد [۹]. لذا می‌توان گفت حتی با فرض مصمم بودن اروپا برای اجرایی شدن این مکانیسم نیز نمی‌توان امید چندانی به آن داشت.

۳-۱-۴- FATF و SPV

تصویب لوایح چهارگانه^{۱۶} مربوط به FATF و به‌طور خاص لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) در روزهای اخیر در کانون توجهات قرار داشته است. شورای نگهبان مصوبه مجلس را رد نموده و در حال حاضر این لایحه در اختیار مجمع تشخیص مصلحت نظام است. موافقان تصویب این لایحه معتقدند

شرط اجرایی شدن SPV، خارج شدن نام ایران از لیست سیاه FATF است؛ اما مخالفان تصویب لایحه این ادعا را نادرست می‌دانند.

گروه ویژه اقدام مالی بر اساس نتایج ارزیابی‌ها خود، کشورها را به گروه‌های زیر تقسیم می‌کند:

- کشورهای کاملاً منطبق بر استانداردها
- کشورهای در حال پیشرفت
- کشورهای غیر همکار که شامل دو گروه زیر است:

- کشورهای غیر همکار و پر ریسک
- کشورهایی که باید علیه آن‌ها اقدام متقابل انجام گیرد

در حال حاضر ایران در لیست کشورهای غیرهمکاری قرار دارد که لازم است نسبت به آن‌ها اقدام متقابل صورت گیرد؛ اگرچه با توجه به تعهدات ایران مبنی بر تکمیل برنامه اقدام موقتاً اتخاذ تصمیمات متقابل علیه ایران به حالت تعلیق درآمده است. از نظر مخالفین تصویب لایحه CFT، عدم تصویب این لایحه نهایتاً منجر به وضع اقدامات متقابل علیه ایران خواهد شد؛ در حالی که تصویب این لایحه تضمینی در خصوص خروج ایران از لیست سیاه ارائه نمی‌دهد. این در حالی است که وضع تحریم‌های بانکی آمریکا علیه ایران باعث می‌شود که حتی به فرض خروج ایران از لیست سیاه FATF نیز عملاً امکان برقراری ارتباط با شبکه مالی بین‌الملل برای ایران فراهم نباشد و صرفاً اطلاعات مالی تراکنش‌های داخلی ایران در اختیار نهادهای تحریم کننده ایران قرار گیرد. به‌علاوه تصویب این لایحه منجر به پدید آمدن یک دوگانه سیاه‌وسفید برای نهادهای اقتصادی ایران می‌شود که به نوعی مترادف با خود تحریمی برخی از مهم‌ترین نهادهای اقتصادی

۱۶. لوایح ۴گانه موسوم به لوایح FATF شامل اصلاح قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، اصلاح قانون مبارزه با پول‌شویی، پیوستن ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با جرایم سازمان‌یافته فراملی (پالرمو) و پیوستن ایران به کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) هستند [۱۴].

ایران است. این گروه معتقدند شکل خاص تحریم بانک‌های ایران که در بخش ۲ به آن اشاره شد نیز گامی در این راستا است زیرا در این صورت شبکه مالی بین‌الملل برقراری ارتباط با بانک‌هایی که مشمول تحریم‌های ثانویه نیستند را منوط به تصویب لوایح پولشویی کرده و دولت ایران را از این طریق تحت فشار قرار می‌دهند.

قرار گرفتن ایران در لیست اقدام متقابل منجر به هشدار به بانک‌ها در خصوص بالا بودن ریسک

پیش‌نیازی آن برای اجرای SPV نیست [۷]، [۸].

از سوی دیگر موافقین تصویب این لایحه به توصیه‌ای بودن اجرای فرامین FATF اشاره کرده و معتقدند اجرای تمامی توصیه‌های این نهاد برای خروج از لیست سیاه الزامی نیست و بهتر است ایران برای جلوگیری از تنش بیشتر ضمن تصویب این لوایح راه را برای راه‌اندازی مکانیسم مالی ویژه هموار و امکان بهره‌مندی از مزایای برجام را برای خود فراهم کند. در واقع از نظر این گروه

عدم تصویب لوایح پول‌شویی تنها روزه‌های امید برای برقرار ماندن رابطه میان ایران و سایر کشورهای دنیا را نیز مسدود می‌کند و بنابراین بهتر است ایران مانند بسیاری از دیگر کشورهای دنیا الزامات FATF برای مبارزه با پول‌شویی را بپذیرد. آن‌ها برای تأیید استدلال‌های خود به پذیرش الزامات FATF توسط روسیه اشاره کرده و معتقدند این مسئله مؤید عدم وجود زیان‌های امنیتی در الزامات این نهاد بین‌المللی است [۱۱].

پولشویی توسط نظام مالی ایران و درخواست از آن‌ها برای شناخت همه‌جانبه ذینفعان^{۱۷} است^{۱۸} تا از این طریق ریسک پولشویی به حداقل کاهش یابد؛ اما در صورت اجرایی شدن مکانیسم SPV ریسک منشأ پول فاقد معنا است زیرا این پول از طریق فروش نفت به ایران پرداخت شده است. همچنین مشکل شناخت ذی‌نفع نهایی نیز وجود ندارد چرا که این پول صرف خرید کالاها و خدمات از شرکت‌های اروپایی می‌شود؛ بنابراین عملاً ریسک پول‌شویی در این مکانیسم صفر است و تأکید اتحادیه اروپا بر تصویب این لوایح به علت

۱۷. enhanced customer due diligence (ECDD)

۱۸. در حالت طبیعی از بانک‌ها خواسته می‌شود صرفاً ذینفعان اصلی (CDD) customer due diligence را شناسایی کنند.

۳-۲- سایر کشورها

چنان که پیش از این مطرح شد تقریباً تمامی کشورهای دنیا به جز عربستان و رژیم اشغالگر قدس خروج آمریکا از برجام را ناامیدکننده خوانده و خواستار تجدید نظر آمریکا در این خصوص شدند. خریداران نفت ایران از جمله هند و ژاپن تلاش کردند تا با اخذ برخی معافیت‌ها به خرید نفت خود از ایران ادامه دهند. تلاش‌هایی که سرانجام به اعطای معافیت شش ماهه برای خرید نفت به هشت کشور ایتالیا، تایوان، ترکیه، ژاپن، چین، کره جنوبی، هند و یونان منجر شد؛ اما مخالفت دولت‌های دنیا با دور جدید تحریم‌های آمریکا مانع از توقف همکاری شرکت‌های این کشورها با ایران نشد. در ادامه واکنش شرکت‌های غیر اروپایی به خروج آمریکا از برجام مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۲-۱- واکنش شرکت‌های غیروپایی به خروج آمریکا از برجام

وجود منافع بیشتر در تجارت با آمریکا نسبت به ایران، ترس از تحریم‌های مالی و بیرون افتادن از نظام مالی بین‌الملل، ترس از قرار گرفتن در لیست تحریمی آمریکا، دارا بودن منافع و دارایی در آمریکا و وجود سهامداران آمریکایی در برخی از این شرکت‌ها از جمله مهم‌ترین دلایل توقف همکاری این شرکت‌ها با ایران است. در ادامه روند خروج شرکت‌های فعال در ایران تا پیش از دور جدید تحریم‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۲-۱- خودروسازی

مزدا (ژاپن)

شرکت مزدا در اواسط تابستان امسال به همکاری خود با گروه بهمن خودرو پایان داده و تولید اصلی‌ترین محصول این شرکت در ایران یعنی مزدا ۳ به طور کامل متوقف شد.

هیوندای (کره)

شرکت هیوندای کره در نیمه مرداد امسال به همکاری‌های خود با کرمان موتور به طور کامل پایان داد به گونه‌ای که تحویل خودروی النترا از سوی کرمان خودرو با مشکل مواجه شد.

۳-۲-۱- انرژی

پرتامینا (اندونزی)

دولت اندونزی در ماه ژوئن ۲۰۱۸ از توقف فعالیت شرکت پرتامینا در میدان نفتی منصوری در استان خوزستان به دلیل تمایل این کشور به حفظ «روابط خوب» با آمریکا خبر داد.

لوک‌اویل (روسیه)

شرکت لوک‌اویل روسیه سه هفته بعد از اعلام خروج آمریکا از برجام از توقف طرح‌های توسعه خود در میداين نفتی منصوری و آب تیمور خبر داد. ۲۰ درصد سهام این شرکت متعلق به شرکت آمریکایی کونوکو فیلیپس است.

۳-۲-۱- نفت

شرکت انرژی نایارا (هند)

هند به عنوان دومین مشتری نفتی ایران اعلام نموده است که تحریم‌های نفتی ایران را به رسمیت نمی‌شناسد اما برای حفاظت از تأثیر احتمالی واکنش آمریکا بر شرکت‌های بزرگ هندی و سیستم مالی این کشور در حال مذاکره با آمریکا است. با این حال در ماه ژوئن و در خلال این مذاکرات شرکت انرژی نایارا اعلام کرد که واردات نفت خام خود از ایران را به نصف می‌رساند. این شرکت تا پیش از تحریم‌ها ماهانه بین ۵۰۵ تا ۶ میلیون بشکه نفت از ایران خریداری می‌کرد.

چنای پترولیوم (هند)

شرکت چنای پترولیوم هند نیز اعلام کرد که از ماه اکتبر پالایش نفت خام ایران را متوقف می‌کند. این تصمیم به دنبال هشدار شرکت بیمه ایندیا یونایتد به این شرکت در خصوص عدم پوشش بیمه‌ای خسارات مرتبط با پالایش نفت خام ایران از ماه اکتبر (موعد تمدید بیمه‌نامه) گرفته شد. این شرکت قراردادی برای خرید دو میلیون تن نفت خام ایران در سال مالی ۲۰۱۸-۲۰۱۹ داشت.

۳-۲-۱-۵ - فنی و مهندسی

شرکت صنایع ریلاینس (هند)

این شرکت هندی که صاحب یکی از بزرگ‌ترین مجموعه پالایشگاه‌های جهان است در ماه اکتبر اعلام کرد که از ماه نوامبر و در پی بازگشت مرحله دوم تحریم‌های آمریکا، واردات نفت از ایران را متوقف می‌کند. این شرکت گفت به توصیه بیمه‌گذاران خود این تصمیم را گرفته است.

شرکت مهندسی و سازه SK (کره جنوبی)

فعالیت خود برای اجرای قرارداد ۱.۸۸ میلیارد دلاری برای توسعه پالایشگاه نفتی تبریز را متوقف کرد.

۳-۲-۱-۶ - مخابرات

گروه MTN (آفریقای جنوبی)

گروه مخابراتی MTN در ماه ژوئیه طرح ۷۵۰ میلیون دلاری خود برای توسعه اینترنت پرسرعت در ایران با همکاری شرکت ایرانیان نت را به حالت تعلیق درآورد. بلومبرگ گزارش داد که پیشرفت کار این پروژه پیش از اعلام توقف هم با کندی روبرو بوده است.

توپراس (ترکیه)

شرکت توپراس ترکیه، بزرگ‌ترین شرکت واردکننده نفت این کشور، میزان خرید نفت خام ایران را از ماه مه و هم‌زمان با اعلام خروج آمریکا از توافق هسته‌ای ایران کاهش داد.

۳-۲-۱-۴ - بانک

بانک کونلون (چین)

این بانک که به عنوان یکی از کانال‌های اصلی انتقال پول بین ایران و چین شناخته می‌شد تحت کنترل شرکت ملی نفت چین است. کونلون در ماه اکتبر به مشتریان خود خبر داد که از ماه نوامبر دیگر پرداخت‌های ایران به یوان (واحد پول چین) را نخواهد پذیرفت.

بانک تجاری بین‌المللی مکا (تایوان)

این بانک در ماه اوت اعلام کرد که قصد دارد سازوکار تسویه حساب میان تایوان و ایران را از ماه نوامبر و هم‌زمان با بازگشت دور دوم تحریم‌های آمریکا علیه ایران متوقف کند. یکی از مدیران این شرکت به خبرگزاری رویترز گفت که «همکاری ما با ایران بسیار حساس شده و ما نباید بیش از این در این ماجرا درگیر شویم».

گروه مالی میتسوبیشی (ژاپن)

این گروه در روز ۱۷ ماه ژوئیه اعلام کرد که در تبعیت از تحریم‌های آمریکا علیه ایران که می‌تواند منجر به توقف خرید نفت از سوی ژاپن شود، تمام معاملات با ایران را متوقف می‌کند. بخش بزرگی از نقل و انتقالات مالی واردات نفت ژاپن از ایران به عهده این بانک است.

UCO و FIEO (هند)

این دو بانک هندی در ماه ژوئن از صادرکنندگان خواستند که هرگونه معامله مالی با ایران را تا تاریخ ۶ اوت سال ۲۰۱۸ تکمیل کنند. این دو بانک تسهیلات مالی برای صادرکنندگان به ایران فراهم می‌کردند.

۴- جمع‌بندی

خروج آمریکا از برجام منجر به برهم خوردن تعادل این توافق‌نامه بین‌المللی شد. ایران با امید بازپس‌گیری حق قانونی خود برای حضور در نظام اقتصادی دنیا حاضر شد از بخشی از فعالیت صلح‌آمیز خود دست بکشد و این در حالی است که تحریم‌های اخیر آمریکا عملاً انتفاع ایران از این توافق‌نامه را تقریباً ناممکن کرده است. اقدام آمریکا واکنش منفی سایر کشورهای دنیا را نیز به دنبال داشت اما این واکنش منفی برای خروج شرکای خارجی ایران از توافقات و همکاری‌های دوجانبه با ایران کافی نبود و بیش از ۵۰ شرکت خارجی پس از خروج آمریکا از برجام از ایران خارج شده‌اند.

اروپا که تمایل بسیار زیادی به باقی ماندن ایران در این توافق‌نامه دارد و به‌علاوه از وضع تحریم‌های فراسرزمینی ایالات متحده به‌شدت ناراضی است، پیشنهادهای مختلفی را برای ترغیب ایران به باقی ماندن در این توافق ارائه کرده است. در حال حاضر جدی‌ترین اقدام اروپا وعده راه‌اندازی مکانیسم ویژه مالی است. در این مکانیسم ایران نفت خود را به طرف اروپایی فروخته و در عوض اعتبار حساب این کشور نزد نهاد واسطه افزایش می‌یابد؛ سپس ایران می‌تواند از این حساب برای واردات کالاها به کشور خود استفاده کند و در صورت وجود مازاد ارزی برای ایران، این مازاد از طریق بانک مرکزی یکی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا به‌عنوان میزبان SPV تسویه خواهد شد.

در خصوص میزان اثرگذاری این مکانیسم تردیدهای بسیاری وجود دارد که عدم تمایل شرکت‌های بزرگ برای همکاری با این مکانیسم، امکان وضع تحریم‌های سنگین علیه شرکت‌های کوچک و متوسط همکاری کننده با این مکانیسم، عدم تمایل سایر شرکای ایران به‌ویژه چین برای همکاری از جمله مهم‌ترین دلایلی است که کارایی SPV را با چالش مواجه می‌کند.

به‌رغم موارد فوق اتحادیه اروپا در ظاهر عزم جدی خود برای راه‌اندازی این مکانیسم را بارها مورد تأکید قرار داده است و البته اجرای آن را منوط به تأییدات گروه ویژه اقدام مالی در خصوص کاهش ریسک پول‌شویی در ایران دانسته است؛ مسئله‌ای که مستلزم تکمیل برنامه اقدام توسط ایران و تصویب لوایح چهارگانه FATF است. در حال حاضر لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) پس از تصویب مجلس و رد آن توسط شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع داده شده است و سرنوشت نهایی آن نامشخص است. موافقان و مخالفان پیوستن ایران به FATF دلایل متعددی را ذکر می‌کنند. موافقان معتقدند ایران باید برای جلوگیری از تنش و تشویق اروپاییان به تداوم همکاری این لوایح را هر چه سریع‌تر تصویب نماید در سوی مقابل مخالفین ضمن برشمردن برخی دلایل در خصوص عدم اثرگذاری مثبت این قوانین، ارتباط دادن خروج ایران از لیست سیاه FATF و راه‌اندازی SPV را به لحاظ فنی نادرست دانسته و معتقدند اروپا به دلایلی دیگر خواستار تصویب این لوایح است.

محدودیت‌های پیش‌گفته در خصوص عدم امکان انتفاع ایران از پیشنهادها و اروپا لزوم نگاه جدی‌تر ایران به شرق را گوشزد می‌کند. در واقع به‌رغم آنکه کشورهایی همچون هند، چین، روسیه، ترکیه و ... نیز مانند سایر دول خارجی به دنبال منافع خود بوده و طبیعتاً در مواقع لزوم ایران را وجه‌المصالحه منافع خود قرار داده و می‌دهند اما باید توجه داشت که در شرایط خاص کنونی استفاده از این کشورها برای تخفیف دشواری‌های پیش رو یکی از معدود راه‌های باقی مانده برای ایران است.

- [۱]. عسگری ده‌آبادی، محمد مهدی، "خروج آمریکا از برجام و تبعات آن برای ایران"، تهران، ۱۳۹۷.
- [۲]. OFFICE OF FOREIGN ASSETS CONTROL, "Publication of Updates to OFAC's Specially Designated Nationals and Blocked Persons List and ۱۳۵۹۹ List Removals," ۲۰۱۸. [Online]. Available: https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/۲۰۱۸۱۱۰۵_names.aspx.
- [۳]. "US ready to drive Iranian oil exports to zero, says US national security adviser," guardian, ۲۰۱۸.
- [۴]. K. Katzman, "Iran Sanctions," Congressional Research Service, 2018.
- [۵]. "China slams brakes on U.S. crude oil imports," worldoil. [Online]. Available: <https://www.worldoil.com/news/۲۰۱۸/۱۰/۸/china-slams-brakes-on-us-crude-oil-imports>.
- [۶]. M. Meng and T. Florence, "Exclusive: China's Unipet to buy U.S. oil after Xi-Trump tariff truce," Reuters. [Online]. Available: <https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-china-oil-exclusive/exclusive-chinas-unipet-to-buy-u-s-oil-after-xi-trump-tariff-truce-idUSKBN۱O۴۰CX>.
- [۷]. "توتال رسماً از ایران خارج شد"، یورنیوز فارسی، ۲۰۱۸. Available: <https://fa.euronews.com/۲۰۱۸/۰۸/۲۰/iran-oil-minister-says-total-officially-left-iran>.
- [۸]. "مکانیزم مالی اروپا برای همکاری با ایران چگونه کار خواهد کرد؟"، ایسنا، ۱۳۹۷. Available: <https://www.isna.ir/news/۹۷۰۷۰۷۰۳۶۳۹-چگونه-ایران-همکاری-با-اروپا-برای-همکاری-با-ایران-چگونه-۹۷۰۷۰۷۰۳۶۳۹>.
- [۹]. شاکری، مجید، "اروپا در حال باج‌گیری است/دواشکال غیرقابل حل پیشنهاد اتحادیه اروپا"، ۱۳۹۷. Available: <https://www.mehrnews.com/news/۴۴۳۴۵۰۳-اروپا-در-حال-باج-گیری-است-دواشکال-غیرقابل-حل-پیشنهاد-اتحادیه-اروپا>.
- [۱۰]. "آدرس‌های غلط/ سراب بهبود روابط بانکی با تصویب لوایح مرتبط با FATFT"، ۱۳۹۷. Available: <https://www.mehrnews.com/news/۴۴۰۸۵۰۹-آدرس-های-غلط-سراب-بهبود-روابط-بانکی-با-فاتف>.
- [۱۱]. رهنما، پریسا، "پیوستن به FATF؛ چه دردهایی را دوا می‌کند؟"، ش‌بستان، ۱۳۹۷. Available: <http://shabestan.ir/detail/News/۷۲۶۹۲۲>.
- [۱۲]. IMF, "Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserve (COFER)," 2018.
- [۱۳]. K. AMADEO, "Why the U.S. Dollar Is the Global Currency," ۲۰۱۸. [Online]. Available: <https://www.thebalance.com/world-currency-۳۳۰۵۹۳۱>.
- [۱۴]. FATF و لوایح چهارگانه چیست؟، ۱۳۹۷. Available: <http://yolpress.ir/?p=۷۳۰۰۵>.

شرکت سبدگردان الگوریتم به عنوان عضوی از خانواده بزرگ گروه سرمایه‌گذاری خوارزمی با هدف ارائه خدمات تخصصی در حوزه مدیریت دارایی‌ها در تیر ماه سال ۱۳۹۷ فعالیت خود را آغاز کرده است. این شرکت از جمله نهادهای مالی تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار می‌باشد و با توجه به سرمایه ۱۵۰ میلیارد ریالی خود، در حال حاضر بزرگ‌ترین شرکت سبدگردان فعال در بازار سرمایه ایران به شمار می‌رود.

شرکت سرمایه‌گذاری آتی‌نگر سپهر ایرانیان، سهامدار عمده سبدگردان الگوریتم که خود یکی از نهادهای مالی زیر مجموعه شرکت سرمایه‌گذاری خوارزمی و از جمله شرکت‌های سرمایه‌گذاری فعال در بازار سرمایه کشور است، در راستای توسعه کسب و کار و ارائه خدمات تخصصی مالی با اتکا بر بیش از یک دهه تجربه موفق سرمایه‌گذاری خود در این بازار، در سال ۱۳۹۶ نسبت به تأسیس شرکت الگوریتم در چارچوب قوانین و مقررات مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام کرد. با شروع فعالیت الگوریتم، بخشی از نیروی انسانی مجرب شرکت آتی‌نگر اداره امور مربوط به مدیریت سبدهای اختصاصی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری تحت مدیریت شرکت را بر عهده گرفتند. در حقیقت، نیروی انسانی یکی از سرمایه‌های اصلی و نقاط قوت الگوریتم به شمار می‌رود که شرکت با تکیه بر آن و با بهره‌گیری از فرصت‌های پیش رو در بازار سرمایه، پیاده‌سازی برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت برای ارائه خدمات مالی خلاقانه و نوین در قالب ابزارهای مالی متنوع و رایج در بازارهای مالی جهانی را در دستور کار خود قرار داده است.

شرکت سبدگردان الگوریتم

ارائه دهنده خدمات مدیریت دارایی

آرش آقاقلیزاده

مدیرعامل

۰۹۱۲۳۰۷۵۹۴۸

gholizadeh@algocm.com

نجیبه خوشرو

مدیر گروه مشاور سرمایه‌گذاری

۰۹۱۲۹۷۴۸۰۷۱

khoshroo@algocm.com

محمد مهدی عسگری ده آبادی

کارشناس اقتصادی

۰۹۱۲۸۱۰۷۴۲۳

asgari@algocm.com

شرکت سبدگردان الگوریتم
ALGORITHM CAPITAL

